

ÉLET és TUDOMÁNY

XLV. ÉVF. 1990. V. 25.

21. szám

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
A TUDOMÁNYOS
ISMERETTERJESZTŐ
TÁRSULAT HETILAPJA

**MADÁR HANG-
LOKÁTORRAL**
Horváth Gábor

Index: 25 245
ISSN 0013-6077

Madár hanglokátorral

A szuszók vagy ahogy a helyiek nevezik, a *guacharo* (ejtsd: gvácsáró) Venezuela és Brazília néhány barlangjának mélyén él, teljes sötétségben. Ez a *lappantyúfélék*hez tartozó, barlangkedvelő madárfaj csak az est beköszöntével mozdul ki szállásáról. Már ezért is igen nehéz tanulmányozni, s ezt csak fokozza, hogy fészektelepüket a barlangok legmagasabb termeinek mennyezetein építik. A helybeliek talán emiatt is tartják féltelmetesnek, titokzatosnak ezeket, a leginkább fülsértő csárogásukról felismerhető madarakat. Madarunk sziklafalakhoz tapasztott egyszerű fészke inkább félkör alakú, meglehetősen vastag, kissé bemélyedt párkány. A szuszóknak a testméretükhöz képest igen nagy a szárnyuk, a szemük és a hallónyílásuk; s utóbbi csak kevés toll fedi. A csőrük mellett hosszú *érzékszőrök* nőttek, tolltakarójukon füzérszerűen sorakozó, fényvisszaverő fehér foltok vannak. Lábaik rövidek, karmuk erős, ez utal arra, hogy a kapaszkodásra specializálódtak.

Éjjel jár a zsírmadár

Éles, magas, rekedtes hangjukat sötétben röp-

Szuszóktelep
egy barlang
mennyezete alatt

ködve szüntelenül hallatják. A denevérekhez és a delfinekhez hasonlóan – a madarak közt egyedülálló módon – hanglokátorral tájékoznak. Az emlősökkel ellentétben nem ultrahangot, hanem az emberi fül számára is érzékelhető hangot hallatnak. Ezek visszaverődését érzékelve teljes biztonsággal kiigazodnak a barlangi útvesztőkben. Pontosan megtalálják a fészkeket, fiókáikat. De nemcsak a fülükre hagyatkoznak: ha a barlangot kivilágítják, a

szuszóknak állandó hangzavara egyszeriben megszűnik, mert ilyenkor látás útján tájékoznak.

Asztaltársak a sötétben

Ahogy sűrűsödik odakinn a sötétség, úgy merészkednek kijebbe és kijebbe a barlangjuktól. A teljes sötétség beálltával a repkedő, hangos madár-

csapat eléri a barlang kijáratát, és a szuszóknak útjuk indulnak a közeli gyümölcsfák felé. Az éjleple alatt vissza-visszatérve, az összegyűjtött termékekkel etetik fiókáikat. Főként olajos magvakat hordanak a fészekbe, s ettől a fiókák rövid idő alatt vastag hájrétteget szednek föl. Emiatt szokták a szuszókat *zsírmadárnak* is nevezni.

Az öreg madarak nemcsak hang útján tartják a kapcsolatot a fiókákkal, hanem *tapintással* is: etetéskor a csőrüket szegélyező hosszú érzékszőrök segítik őket a tájékozódásban. A szabadban éjjel látó szemüket használják.

A fiókák meglehetősen sok magot és gyümölcsöt ejtenek le a fészek alá. Ez a hulladék és az ürülék a barlang alján vastag, olykor több méteres réteget alkot. Ezen a roppant tömegű szerves anyagon számos barlangi állat: százlábúak, barlangi tücskök és patkányok osztoznak.

A szuszóknak tehát fontos szerepük van más barlangkedvelő állatok életében, mert az általuk behurcolt szerves anyagok azoknak teremtenek életlehetőségeket. Például az egyébként csak vendégnek számító *barlangi patkány* nemcsak átmeneti vagy téli búvóhelynek használja a szuszóknak barlangját, hanem szorosabban kötődik ehhez az életteréhez. Ott táplálkozik, ott szaporodik, tehát szinte már igazi barlangkedvelővé vált, s ezt a szuszóknak elhullatta bőséges szerves anyag teszi lehetővé számára.

Horváth Gábor
(MTA, KFKI,
biofizika csoport)